

Öğr. Gör. Mehmet KILIÇ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yeniçağa Yaşar Çelik Meslek Yüksekokulu
Türk Dili Bölümü
Bolu/TÜRKİYE
mehmetkilig@ibu.edu.tr
ORCID

KİTÂBİYÂT / BOOK REVIEW

Eser: BAHAETTİN KARAKOÇ
TEMATİK BİR İNCELEME

Makale Türü: Kitap Tanıtım ve Değerlendirme
Yükleme Tarihi: 12.07.2023
Kabul Tarihi: 12.10.2023
Yayımlanma Tarihi: 31.10.2023

Article Information: Book Review
Received Date: 12.07.2023
Accepted Date: 12.10.2023
Date Published: 31.10.2023

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Kılıç, Mehmet, "Bahaettin Karakoç Tematik Bir inceleme", (Kitap Tanıtımı ve Değerlendirme) *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Yıl 9, Sayı 19, Güz 2023, s. 444-450.

Kılıç, Mehmet, "Bahaettin Karakoç Tematik Bir inceleme", (Book Review) *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Year 9, Volume 19, Fall 2023, p. 444-450.

10.28981/hikmet.1326473

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
YIL 9, SAYI 19, GÜZ 2023

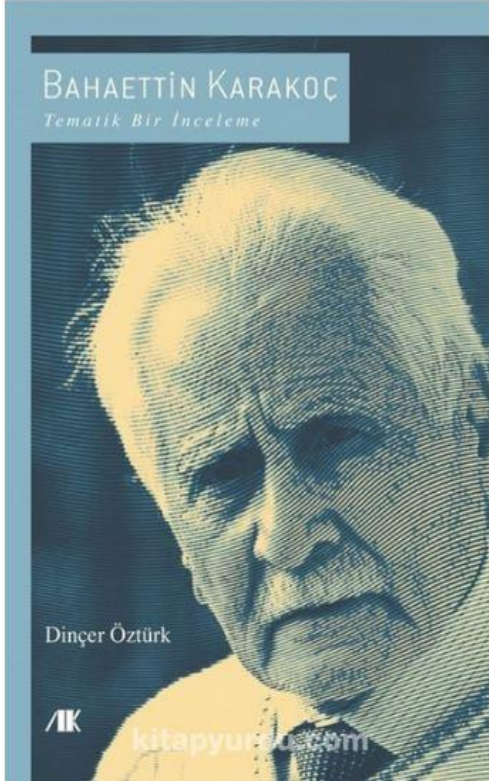
Öğr. Gör. Mehmet KILIÇ

KİTÂBİYÂT/BOOK REVIEW

BAHAETTİN KARAKOÇ TEMATİK BİR İNCELEME

Yazar: Dinçer ÖZTÜRK

Akademik Kitaplar Yayınları, İstanbul, 2022, 270 s., ISBN: 978-605-71471-8-9

Ihlamurlar Çiçek Açtığı Zaman şiirindeki “Gemileri yaksalar da geleceğim sana/On iki ayın birisinde, kesin takvim sorma bana” dizelerinde söze döktüğü on iki ayın birisindeki gidişini 17 Ekim 2018 tarihinde bâki âleme yapan Bahaettin Karakoç, Türk edebiyatında müstesna bir yere sahip şairimizdir. Dinçer Öztürk; bu müstesna şairimiz Bahaettin Karakoç’un Seyran dizisinin içinde yer alan Sevgi Turnaları, Seyran, Ay Şafağı Çok Çiçek, İlkyazda ve Zaman Beyaz bir Türküdür adlı eserlerinde var olan şairane duyularını bu kitap sayesinde okuyucu ile buluşturmayı hedeflemektedir.

Kitabın ön sözünde yazar, genel hatları ile bu kitabı meydana getirmesindeki amacı ortaya koymuş ve genel bir değerlendirme sayılacak şekilde bölümlerin içeriğinden bahsettiği birkaç cümle ile eserin

içeriğine giriş yapmıştır.

Kitap, kısa bir ön sözden sonra dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Karakoç’un şiirle tanışmasından, şahsı ve sanatı ile ilgili yapılmış çalışmalardan, Karakoç’un bestelenen şiirlerinden, hayatı ve sanatından, incelemeye dâhil edilen eserlerinden bahsedilmektedir. Diğer üç ana bölümde ise kitabın meydana getirilmesindeki ana gaye olan tematik inceleme, çeşitli kavramlar üzerinden yapılmıştır. Kitap; genel bir değerlendirmenin yer aldığı “Sonuç” bölümü, kitabın yazımında yararlanılan kaynakların yer aldığı “Kaynakça” bölümü ve “Dizin” bölümü ile son bulmaktadır.

I. Bölüm olarak adlandırılan ilk kısımda öncelikle yazar, “Bahaettin Karakoç’un Şiirle Tanışması” alt başlığı ile kitaba giriş yapmaktadır. Öncelikle hayatı, eğitimi ve memuriyetinden bahsetmiş ve devamında edebiyat hayatı ile ilgili okuru bilgilendirmeye başlamıştır. Şiirin varlığını hayatının her noktasında hissettiğimiz Karakoç, memuriyetinden sonra kendini tamamen edebiyata ve şiire vakfetmiştir. Şiir, Karakoç için “genlerine vurulmuş bir mühürdür”. Yazar bu alt başlıkta Karakoç’un çeşitli eserlerinden, görüşlerinden hareketle kalemini “herhangi bir dönemin ikliminde güneşlenmeden” Türk milletinin her kesimine hitap edecek şekilde kullandığını söyleyerek şairin şiir anlayışını genel hatları ile okurun dikkatine sunmaktadır. Yazar; edebiyatın koparılmayacak şekilde bir bütün olduğunu düşünen Karakoç’un Tanzimat ile birlikte Batı furyasına girişen şairleri eleştirmesini, şiirlerinde kullandığı motifleri ve kavramları metinlerarasılık bağlamında ele alıp açıklamış ve tarihi bağlamda oluşturulmuş diğer şiirlerle Seyran kitabında yer alan şiirlerin arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Yazar bölümün devamında, oluşturduğu bu kitabın Karakoç’un hangi eserlerine dayandığını belirterek “Karakoç’un saptamalarını, görüş, duyuş ve duyarlılıklarını şairin dünyasından hareketle izleksel yapıyı gözler önüne sermek hedeflenmektedir.” cümlesi ile kitabı oluşturmaktaki asıl hedefinin ne olduğunu ortaya koymaktadır.

Birinci bölümün ikinci alt başlığı olan “Bahaettin Karakoç İle İlgili Yapılmış Çalışmalar” bölümünde Bahaettin Karakoç hakkında ortaya konulan kitap, tez, makale, deneme, bildiri, röportajlar birer paragraflık yazılarla içeriğine değinilmiş ve şairin hangi yönünü ele aldığını belirtmiştir. Bu bölümde genel değerlendirilmesi yapılan çalışmalar sırası ile şunlardır: Mehmet Narlı, “1950 Sonrası Türk Şiirinde Bahaettin Karakoç” (Yüksek Lisans Tezi); Aytaç Dinç, “Bahaettin Karakoç’un Şiirlerinde Sıra Dışı Bağdaştırmalar” (Yüksek Lisans Tezi); Süleyman Aydemir, “Bahaettin Karakoç’un Şiirlerinde Metinlerarasılık” (Yüksek Lisans Tezi); Fadime Karabıyık Kotan, “Bahaettin Karakoç’un Şiirlerinde Dînî Unsurlar” (Yüksek Lisans Tezi); Ahmet İncisoy, “Bahaettin Karakoç’un Bir Çift Beyaz Kartal Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı” (Yüksek Lisans Tezi); Tacettin Şimşek, “Sürgün Vezirin Telmih Dünyası” (Makale); Songül Cansız, “Bahaettin Karakoç’un Şiirlerinde Otobiyografik İzler” (Makale); Yaşar Bayar, “Erzurum’un Hatıralar Yumağında Türk Şiirinin Dede Korkut’u Bahaettin Karakoç” (Makale); Ramazan Avcı, “Özgül Ağırılığı Aşk Olan Şair: Bahaettin Karakoç” (Makale); Mehmet Nuri Yardım, “Anadolu’nun Şiir Süvarisi, Türk Şiirinin Türkmen Dervishi, Edebiyatımızın Dede Korkut’u Bahaettin Karakoç” (Mülakat); Olcay Yazıcı, “Türk Şiirinin Yüz Akı Bahaettin Karakoç” (Tebliğ); Özcan Ünlü, “Seyran’daki Karakoç” (Deneme); Ertuğrul Aydın, “Bahaettin Karakoç’un Şiirlerinde Anadolu Coğrafyasına Ait İzlenimler”; Muhterem Şahin, “Bahaettin Karakoç ve Şiir Dünyası” (Yüksek Lisans Tezi); Senanur Budak “Türk Edebiyatının Tarihi Seyri İçerisinde Bahaettin Karakoç’un Yeri ve Önemi” (Makale); Metin Önal Mengüşoğlu, “Bahaettin Karakoç Kervanı” (Makale); Emine Toprak, “Bahaettin Karakoç’la Röportaj” (Röportaj); Sezai Şengönül, “Sormak Lazım” (Kitap); Ahmet Taşgetiren, “Bahaettin Karakoç’la Bir Sohbet, Şiir Benim Özümden Geliyor” (Röportaj)

Bu bölümde İbrahim Sarı tarafından 2016 tarihinde e-kitap olarak basılan “Bahattin Karakoç” adlı çalışmadan bahsedilmemesi bir eksiklik olarak düşünülebilir. İkinci baskıda bu eksik durum yeniden gözden geçirilebilir.

Birinci bölümün üçüncü alt başlığı olan “Bahaettin Karakoç’un Bestelenen Şiirleri” bölümünde Karakoç’un şiirlerinin kimler tarafından bestelendiği belirtilmiştir.

Birinci bölümün dördüncü başlığı olan “Bahaettin Karakoç’un Hayatı ve İncelemeye Alınan Şiirleri” bölümünün birinci alt başlığında Karakoç’un hayatından, ailesinden, çocukluğundan, öğreniminden, memuriyetinden, sanat ve yayın hayatından bahsedilmiştir. Yazar, çeşitli kaynaklardan ve Karakoç’un kendi demeçlerinden hareketle oluşturduğu bu bölümde şairin hayatını oldukça kapsayıcı şekilde açıklamakta ve hayatı hakkında bilgileri öğretici ve sürükleyici bir eda ile ortaya koymaktadır. Sadece biyografik bilgileri ortaya koymamış, Karakoç’un kendi dilinden cümlelerle hayatını okurla buluşturmuştur. Bu da şairin hayatını okurken şairle konuşuyormuş hissini uyandırmaktadır. İkinci alt başlık olan “İncelemeye Alınan Eserleri” adlı bölümde yazar, kitabın ana konusunu oluşturan şiir kitaplarından kısaca bahsetmektedir.

Öncelikle “Seyran” adlı şiir kitabını inceleyen yazar, Karakoç’un şiir anlayışının bu kitapla birlikte modern bir çizgiye doğru kaydığını söylemektedir. Geçmişin değerleri içerisinde kalarak geleneğe uygun bir çizgide durma gayretinde olan şair, kendine has şekli ve üslubuyla farklılık göstermektedir. Kitabın dört bölümden oluştuğunu söyleyen yazar, bölümleri oluşturan şiirlerin şekil ve içerikleri konusunda okura bilgi verici genel değerlendirmeler sunmaktadır.

“Sevgi Turnaları” adlı şiir kitabının tanıtımında ise yazar, kitap kapağında yer almış olan resmi, tasvir metoduyla okurun hayal dünyasına çizmektedir. Yazının devamında kitabın beş bölümden oluştuğunu ve kırk beş adet şiiri okurla buluşturduğunu söyleyerek kitabın genel hatları konusunda okuru bilgilendirir. Yazar; Karakoç’un bu şiir kitabında yer yer nesre yaklaşan şiirlerinin varlığından ve bu şiirlerdeki muhtevanın kimi zaman içe sıvanmış bir hüznle kimi zaman dışa vurulmuş sevdanın haykırışıyla oluştuğundan bahsetmektedir.

“Ay Şafağı Çok Çiçek” adlı şiir kitabının basım yılı ve içeriğine değinen yazar, bu kitabın diğer kitaplardan farklı olduğunu düşünür. Bu farklılığın Divan şiirinin nazım şekli olan gazel ve mesneviyi modern tarzda kendine özgü üslupla yeniden yorumladığı şiirlerden kaynaklandığını düşünmektedir.

“İlkyazda” adlı şiir kitabının bir makale ile başladığını söyleyen yazar; bu makalede Karakoç’un sanata, şaire, döneme, dine dair görüşlerini yazıya döktüğünü belirtmektedir. Yazar, -bu kitabın giriş kısmından hareketle- Karakoç’un kendi poetikasını derli toplu bir şekilde okura bu kitap ile sunduğunu yazısında ifade etmektedir.

“Zaman Beyaz Bir Türküdür” adlı kitabın dört bölümden oluştuğuna ve diğerlerinden farklı olduğuna değinen yazar, bu farklılığın eleştirel bir bakış açısıyla yazıldığından ileri geldiğini söylemektedir.

II. Bölüm olan “Sanat Anlayışı/Poetikası” bölümünde yazar, Karakoç’un şiire ve şaire bakışını gerek şairin eserlerinden hareketle gerek şairin düşüncesini temellendirme maksadıyla Türk edebiyatının önemli şair/yazarlarının düşünceleri ile görünür kılma gayretindedir. Önce şiir konusunu ele alan yazar, şiirin tanımını verir ve “şair kimdir?” sorusuna çeşitli eserlerinden bir araya getirdiği düşünceleri ile cevap arar. “Şair kutsal çile çeken kişidir ve bu çile hiçbir zaman son bulmaz. Çünkü çile ve yük sancısı çeken şairin yüreğine binlerce şiir kuşu uğrar ve bu gönül laboratuvarında ritim, uyum, imge ve lirizm boyasıyla büyülü kelimeleri yeniden aksettirmiş olur.” düşüncesinde olan Karakoç’un şiire yüklediği misyonu ortaya çıkaran yazar, onun şiir hakkındaki görüşlerini anlamamıza da yardımcı olmaktadır.

Aynı şekilde Karakoç’un şair/sanatkâr hakkındaki görüşleri şairin poetikasını idrak etme noktasında okura yön gösterecek kavramlar olduğundan, yazar; Karakoç’un şair/sanatkâr hakkında görüşlerine de değinir. Yazarın, şairin kim olduğunu sorguladığı bu bölümde şairi; geçmiş ve gelecek arasında kurulacak olan köprü, bir hasatçı olarak gördüğünü belirtir ve şairin şaire yüklediği misyonu yine Karakoç gözünden ortaya koyar. Aynı şekilde şiir ve şairin ortak bir buluşma noktası olan ahlak da yazar tarafından ayrı bir başlık altında ele alınır. Sanatın ve sanatkârın varlığının ahlaktan geçtiğini, yüce ahlaka sahip sanatçının o yüce ahlaka uygun sanat eseri ortaya koyacağını, yüce olanın aşağıda olana bakmadığını söyleyen Karakoç’un bu düzlemdeki düşünceleri bu bölümde görünür kılınmaktadır.

Sanat, sanatkâr ve ahlakın Karakoç özelinde anlam alanını okuruna tanıtan yazar; şairin düşüncelerinden hareketle Karakoç’un kendi şiirini nasıl kurduğunu “Kendi Şiirini Nasıl Kurar?” alt başlığında değerlendirmiştir. Eserlerinden ve çeşitli zamanlardaki röportajlarından derlediği Karakoç’un şiirini hangi temellere dayandırdığı konusunu kaynak göstererek etkili şekilde ortaya koymuştur.

Yazar; geçmişinden ve asıl kaynak olan İslam kaynağından kopan bir medeniyetin savrulup değerlerini kaybedeceğini savunan Karakoç’un sanattaki amacının toplumu gerçek sanata ulaştırıp düşünceye sevk etmek olduğunu yazılarında okura sürekli hissettiren şairin, bu düzlemdeki görüşlerini pare pare yazdığı dergisi olan Dolunay’daki düşüncelerini “Dolunay’da Edebiyat Kanonu” bölümünde gözler önüne sermektedir. Geçmişe olan özlemini ve sanatın maneviyatla bir bütün olması gerektiğini hemen hemen her yazısında dile getiren Karakoç’un düşüncelerini Dolunay’daki yazılarında bulmak mümkündür. Yazar; Karakoç’un, sanatının özünü sunduğu ve kendi sanatının anlaşılması noktasında önemli bir yere sahip olduğu Dolunay yazılarını derleyip bir özet mahiyetinde önemli noktaları ön plana çıkararak yazıya dökmüştür. Karakoç’u anlamak için Dolunay’daki yazılarının irdelenmesi

gerekliliği, Dinçer Öztürk'ün bu yazısı okunduğunda daha net bir şekilde anlaşılacaktır.

Kitabın "Divan ve Halk Edebiyatı Okumaları" bölümünde Karakoç'un şiir ufkunun oluşması ve şekillenmesinde en önemli unsurun neler olduğu konusunda, şairin çeşitli yazılarından hareketle birtakım çıkarımlar yapılmış ve bu çıkarımlar örneklerle desteklenmiştir. Bölümün başlığından da anlaşılacağı gibi Karakoç, geleneksel kültürün yerini alan ve geleneksel kültürümüzü dışlayan bir anlayışla hareket eden Tanzimat edebiyatına yönelen ve kendi edebi birikimini reddeden şairler nedeniyle kültürel ve manevi iklimde solmalar, erozyonlar olmaya başladığını ve bunun da taklidi bir sanat ortaya çıkardığını düşünmektedir. Yazar da Karakoç'un düşüncelerini daha görünür kılma amacıyla şairin hayatında önemli bir yere sahip olan geleneğin devamı ve bu gelenekten yararlanma anlayışını okura çarpıcı alıntılarla sunmaktadır. Bu bölüm adeta Karakoç'un şiirinin anlaşılması noktasında bir anahtar görevi görmektedir.

Hemen her yazısında ve şiirlerinde yaslandığı temel dinamikleri ortaya koyan Karakoç'un düşünce dünyasını şekillendiren temelleri "Düşünce Dünyası" başlığı altında derli toplu şekilde ele alan yazar; "Devletler", "Çağ Kritiği" ve "İdeoloji" alt başlıklarında bunları açıklama yoluna gider. Bundan sonraki bölümlerde Karakoç'un sanat yapıtlarında işlenen, geliştirilen temaların ele alınacağı bölümlerin anlaşılması noktasında bu başlıklar okura geniş bir perspektif sunar.

III. Bölüm'de yazar, Karakoç'un şiirini oluşturan temaları iki ana başlığa ayırıp bu ana başlıklar altında alt başlıklarla konuyu derinlemesine incelemektedir. Öncelikle "Bireysel Konular" başlığını "Aşkın Halleri", "Sevda", "Yalnızlık", "Ölüm", "Yolcu/luk" alt başlıklarına ayırıp incelemiş ve şiirlerinden örnekler sunarak kavramları şairin şiirlerinde görünür kılmıştır. Daha sonra "Toplumsal Konular" başlığını "Anne/Kadın", "Baba", "Yaşam" alt başlıklarında ele alarak Karakoç'un şiirlerinden örneklerle okurun düşünce dünyasına seslenmiştir.

IV. Bölüm, üçüncü bölümün devamı niteliğinde hazırlanmış ve Karakoç'un şiirini oluşturan "Simgesel Fenomenler", çeşitli alt başlıklarla ayrıntılı şekilde incelemeye tabi tutulmuştur. "Zaman", "Tabiat", "Güneş", "Ay", "Gökyüzü", "Dağ", "Şehir", "Hayvanlar", "Yağmur", "Eşya/Ayna", "Bal", "Zehir", "Peygamber", "Dini Tarihi Şahsiyetler" alt başlıklarında kavramlar önce çeşitli kaynaklardan yararlanılarak açıklanmış, daha sonra da kavramın Karakoç'un şiirindeki yeri ve manası üzerine değerlendirme yapılmıştır.

Dinçer Öztürk kitabının sonuç kısmında şairin hayatında şiirin yeri ve önemi konusunda kısa bir değerlendirmeye bu şiirlerin kaynakları ve bu kaynakların Karakoç'ta nasıl neşvünema bulduğunun değerlendirmesini yapmaktadır.

Yazar, Karakoç'un zihninde belirlediği iki ana yönelim olan Türk- İslam sentezli bir yapıdan bahseder. İçerik kısmında bahsedilen izleklerden hareketle

Karakoç'un şiirlerini iki merkezde toplamıştır. Bunlardan birincisi "Evren", ikincisi "İnsan"dır. Karakoç'un şiirlerini bu iki ana eksen etrafında değerlendirmek gerektiğini savunan yazar, bu merkezlerin şairin yaşantısının ana iki merkezini oluşturduğunu söyler. Yazara göre Karakoç, yaşadıklarını kendi iç dünyasında temessül ederek ve elekten geçirerek mısralara yansıtmıştır.

Genel bir değerlendirmeye tabi tuttuğu Karakoç'un sanatını ve sanat anlayışını oluşturan kavramları birer paragraflık yazı ile sonuç kısmında değerlendirmiştir. Son paragrafta da şairin kendi adı dışında kullandığı müstear isimleri ve kendisine verilen unvanları okuyucuyla paylaşmıştır.

Kitabın 253. sayfasında başlayan Kaynakça kısmında eser meydana getirilirken istifade edilen kaynaklar verilmiştir. Bu kaynaklar beş başlık altında incelenmiştir. I. Kitaplar alt başlığı altında 63 tane kaynak, II. Makaleler alt başlığı altında 45 tane kaynak, III. Röportajlar alt başlığı altında 4 tane kaynak, IV. Tezler alt başlığı altında 10 tane kaynak, V. İnternet alt başlığı altında 3 tane kaynak zikredilmiştir.

Kitabın en sonunda ise bir kitap meydana getirilirken değinilen konu, kişi, yer adı gibi çeşitli kavramları kitapta geçtikleri yerleri de sayfa numarasıyla gösterecek biçimde ve alfabetik sıralamaya göre düzenlenmiş olan "Dizin" yer almaktadır.

Edebiyatımızın önemli karakterlerinden birisi olan ve kendi kalemini çağın sesi yapan şairimiz Bahaettin Karakoç'u ve sanatını anlama noktasında önemli katkıları olan bu eser, Bahaettin Karakoç ile ilgili yapılacak yeni araştırmalara katkı sağlayacak ve araştırmacılara yol gösterecektir.

Kaynakça

Öztürk, Dinçer. *Bahaettin Karakoç Tematik Bir İnceleme*. İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınları, 2022.